

TERVAKOSKI O.Y:n JOHTOKUNNALLE.

Tämän mukana jätän arv. johtokunnalle toimitusjohtaja V.A. Arolan ja minun tehtäväksi annetun selostuksen Tervakoski O.Y:n maatalouden nykyisestä tilasta ja siinä vallitsevista epäkohdista sekä ehdotuksen eräiksi toimenpiteiksi maatalouden saattamiseksi tarkoitustaan enemmän vastaavaksi ja taloudellisesti kannattavaksi. Esityksemme valmistamista on suuresti vaikeuttanut sitä varten tarpeellisen aineiston puute ja vaikeus saada puuttuvia tietoja kokoon tiedustelujenkaan avulla. Työhön ryhtyessämme ei meillä ollut aavistustakaan siitä, että tilojen hoito oli siinä tilassa kuin lähempi tarkastus osoitti. Mielestämme on selvää, ettei asiaintila korjaannu muulla kuin tehokkailla järjestelytoimenpiteillä ja myöhemmin jatkuvasti tapahtuvalla kontrollilla että suunnitelmat tulevat toteutetuiksi.

Helsingissä 3 p. elok. 1927.

J.E. Sunila

TERVAKOSKEN MAATALOUS JA SEN SAATTAMINEN TARKOITUSTAAN

VASTAAVAKSI.

Valmistaneet J.E. Sunila ja V.A. Arola.

Tervakoski O.Y:n omistamiin tiloihin Janakkalan, Ren-
gon ja Lopen pitäjissä kuuluu nykyään kaikkiaan 7974 ha maata.
Tämä tilakompleksi on syntynyt ostamalla useita maakirjataloja
sekä vesistön varrella sijaitsevia ranta-alueita. Tilusala on
hajanainen, jos katsotaan Tervakosken maataloutta yhtenä koko-
naisuutena. Taloutta hoidetaan nykyään 7:nä eri tilana. Ne ovat:

Tervakoski

Paistonsuo

Punka

Toiva

Suviniemi

Nummenranta

Marttila

Kahdeksas eli Rasin tila hoidetaan nykyään Marttilas-
ta käsin, Nummenpään maat taas Pungan työvoimalla.

Tilojen etäisyydet toisistaan selviävät seuraavasta:

Tervakoski	-	Paistonsuo	3½ km	
"	-	Punka	7½ "	- Paistonsuo 4 km
"	-	Toiva	9 "	
"	-	Suviniemi	12 "	- Toiva 3 km
"	-	Nummenranta	34 "	- Rasi ? "
"	-	Rasi	20 "	
"	-	Marttila	17 "	- Rasi 3 "

Rangossa ja Lopella sijaitsevat tilat, Rasi, Marttila ja Nummenranta ovat siis varsin kaukana päätilalta ja Tervakosken varsinaisesta keskuksesta. Nämä etäisimmät tilat ovat ostetut verrattain myöhään niillä olevien metsäalueiden vuoksi. Niiden hevosia käytetään myös metsäajoihin yhtiön ostamista metsistä halkoja ajettaessa.

Mainitusta 7974 ha:sta on:

Peltoa omassa nautinnossa	583	ha
Metsätyömiehillä ja eläkeläisillä y.m.	76	"
Pysyvää peltolaidunta	15	"
Niittyä	335	"
Kasvullista metsämaata	5560	"
Soilla metsämaata	840	"
Polttoturvesuo	120	"
Impedementtejä	225	"
Tontteja, teitä y.m.	220	"
	<hr/>	
	7974	ha

Omassa nautinnossa oleva peltoala jakautuu eri tilojen kesken seuraavasti:

Tervakoski	99	ha
Paistonsuo	192	"
(Punka	43)	
( )		80 "
(Nummenpää	37)	
Toiva	86	"
Suviniemi	22	"
(Marttila	64)	
( )		75 "
(Rasi	11)	
Nummenranta	29	"
	<hr/>	
	583	ha.

Kuten tästä nähdään, ovat muutamat etäisimmistä tiloista lisäksi varsin pieniä viljelystiloina.

Viljelysjärjestelmä.

Eri tilojen viljelys on tapahtunut jotensakin samojen kaavojen mukaan. Kovan maan pelloilla on yleensä kaikkialla noudatettu kasvijärjestystä 1) kesanto, 2) ruis, 3-6) heinä, 7-8) kevätilja. Suoviljelyksillä taas on kasvijärjestys ollut 1-4 heinä, 5-7 kaura.

Karjalanta on annettu miltei yksinomaan kivennäismaitten kesannolle, noin 300 kuormaa hehtaarille, ja lantaan, joka on ajettu talvella pellolle kasoihin, on sekoitettu saman verran mutaa, joten kesanto siis on saanut tällöistä sekalantaa n. 600 kuormaa hehtaarille, kuorman painon ollessa 500 - 600 kg. Väkilantoina on kivennäismaille ilmoitettu annettun: Kesannolle 200 kg luujauhoja hehtaarille silloin, kun karjanlantaa ei ole riittänyt (karjanlantaa saaneelle kesannolle ei sensijaan väkilantaa ole annettu). Ruis on saanut 100 kg. norjansalpietaria ha:lle joskus, kun oras on ollut heikko. Heinälle on aivan viime vuosina toisinaan annettu 200 kg superfosfaattia ja 100 kg 40 %:sta kalisuolaa ha:lle, mutta ei säännöllisesti, ja toiselle kauralle samat väkilantamäärät kuin heinällekin.

Suo on savettu 300 - 500 kuormalla savea ha:lle kolmannelle kauralle ja kylvetty senjälkeen kaura suojusviljana heinälle. Väkilantoina on toisinaan kolmannelle ja neljännelle heinälle annettu 200 kg. superfosfaattia ja 50 - 100 kg. 40 %:sta kalia ha:lle taikka tuhkaa, jolloin kalimäärää on vastavasti vähennetty. Vieläpä viimeistenkin vuosien aikana on väkilantojen käyttö ollut hämmästyttävän vähäistä. Kaikilla Tervakoskiyhtiön tiloilla käytettiin kahtena viimekuluneena vuotena kg.

	1925	1926
Norjansalpietaria	920	1294
Ammoniumsulfaattia	1000	994
<u>Yhteensä typpilantaa</u>	<u>1920</u>	<u>2288</u>
Luu jauhoja	1900	6400
Tuomaskuonaa	2000	--
Superfosfaattia	24000	41985
<u>Yhteensä fosforihappolantaa</u>	<u>27900</u>	<u>48385</u>
Yhteensä kalisuoloja	12982	22000

Hehtaaria kohti on siis eri lannoitusaineita käytetty n. kg.

	1925	1926
Typpilantaa	3	4
Fosforihappolantaa	48	83
Kalilantaa	22	38

Väkilantojen käyttö on siis samalla ollut erittäin yksipuolista: tyypeä on siroteltu vain silmänruuaksi.

Tervakoski O/Y:n pelloilla, varsinkin sen ensiluokkaisilla suoviljelyksillä, pitäisi kannattaa erinomaisesti paljon runsaampi väkilantojen käyttö, mutta se ei saa tapahtua yhtä umpimähkäisesti ja summittaisesti kuin tähän saakka, vaan tulee sen perustua tarkkoihin laskelmiin ja sitä varten tehtäviin kokeisiin. Ensi tilassa ja ennenkuin voimakkaampaan viljelykseen ryhdytään, olisi kumminkin tutkittava, ovatko eräät osat viljelysmaista, kuten näyttää, happamia. Samoin näyttää x siltä, että osa pelloista joko viemärien tukkeutumisen tai liian suuren sarkaleveyden takia on veden vaivaamaa, mikä seikka niinikään olisi kiireellisesti tutkittava ja korjattava.

Eri tilojen viljelysmaitten käyttöä tarkastaessa kiintyy huomio ennen muita maanlaatuun nähden suureen kesantoalaan ja pieneen juuri kasvinviljelysalaan. Suurilla osilla Tervakoski O/Y:n viljelyksistä ei kesantoa tarvittane muuta kuin

juolavehnan t.m.s. juuririkkaruohojen hävittämiseksi. Kun tarpeettomasti pidetty kesanto kokonaan tuottamattomana, mutta samalla kumminkin paljon työtä sitovana alentaa suuresti maatalouden kannattavaisuutta, olisi syytä kesantomaan alä supistaa pienimpään mahdolliseen ja samalla kertaa ryhtyä antamaan viljelyksille karjanlanta kaksi kertaa kierron aikana, minkä kautta karjanlanta tähänastista paremmin tulisi hyväksikäytetyksi ja säästyttäisiin kerralla liiaksi annetun typpilannan aiheuttamilta haitoilta. Kannattavalle juurikasviviljelykselle tuntuisi useimmilla tiloilla sekä maanlaadun että työpalkkojen kohtuullisuuden samoinkuin luultavasti myöskin näin tehdasseudessa lapsi- ja naistyövoiman saannin helppouden takia olevan hyvät edellytykset, minkä vuoksi sietää ottaa harkittavaksi juurikasviviljelyksen huomattava lisääminen.

Toiselta puolen tulisis lyhentää kovanmaan nurmet kolmivuotisiksi, kun sensijaan suoviljelyksiltä voidaan säännöllistä pintalannoitusta käyttäen ottaa neljä, jopa viisikin heinää. Myöskin olisi nurmet saatava nykyistä paljon apilavaltaisemmiksi ja sen saavuttamiseksi poistettava maasta mahdollinen happamuus ja saatava kestävät apilakannat, joista siemen otettaisiin omilta viljelyksiltä.

Pellon tuotto.

Kylvö- ja satomääriä hehtaaria kohti ei viljelyskarttojen ja tarpeellisen kirjanpidon puutteessa ole tarkkaan enempää kuin lohkontainkaan voitu saada. Hehtaarille on ilmoitettu kylvetyn ruista 2 hl., kauraa 4 hl, ohraa 3-4 hl., perunaa 35 hl. ja heinäsiementä 30 kg., josta määrästä 10 kg tai vähemmän siitä puna-apilaa, 5 kg. alsikeapilaa ja loppu timoteitä.

Seuraava taulukko osoittaa meille ilmoitetut vuosien 1925 ja 1926 kylvö- ja satomäärät eri tiloilta:

Vuoden 1926 kylvä.

	Ruis kg. - hl.	Vehnä kg.- hl.	Ohra kg. - hl.	Kaura kg. - hl.	Peruna hl.	Tur- nips kg.	Vi- hanta. kg.	Hei- näns. kg.
Tervakoski Paiston- suo ja Punka	3000 - 43	500 - 6½	1350 - 21	15175 - 303½	59	10	505	1500
Toiva	1645 - 23½	125 - 1½	300 - 5	4600 - 92	70	11	30	340
Marttila	1100 - 15½	--	300 - 5	5600 - 112	10	-	-	380
Nummenranta	480 - 6½	--	175 - 2½	1200 - 24	9	-	-	120
<u>Summa</u>	<u>6225 - 88½</u>	<u>625 - 8</u>	<u>2155 - 33½</u>	<u>26575 - 531½</u>	<u>148</u>	<u>21</u>	<u>535</u>	<u>2340</u>

Vuoden 1926 sato.

Tervakoski, Paiston- suo ja Punka	28500 - 407	--	9300 - 147½	117770 - 2355	600	500hl.	72000	417000
Toiva	18470 - 264	--	2400 - 38	48400 - 968	548	460 "	42000	152000
Marttila	16115 - 131½	--	2350 - 37	42550 - 851	70	-	-	87000
Nummenranta	5625 - 80	--	850 - 13	8075 - 161	36	-	-	40000
<u>Summa</u>	<u>68710 - 882½</u>	<u>--</u>	<u>14900 - 235½</u>	<u>216795 - 4335</u>	<u>1254=</u>	<u>960=</u>	<u>87500 kg.</u>	<u>56500kg</u>
							<u>114000</u>	<u>696000</u>

Hehtaaria kohti korjattujen satojen suuruutta on mahdoton pinta-alatietojen puutteessa tarkalleen todeta. Yksi asia on kuitenkin selvä, se nim. että hehtaarisadot ovat yleensä olleet varsin alhaiset. Niinpä esim. keskimääräinen heinäsato ei ole noussut paljon yli 2000 kilon hehtaaria kohti. Samoin ovat turnipsisadot olleet hämmästyttävän alhaiset.

Jonkinlainen käsitys pellon tuotosta saadaan, jos koko sato - olkoon se mitä laatua tahansa - muunnetaan rehuyksiöiksi, jolloin saadaan vuoden 1926 kokonaissadoksi noin 669.470 ry. Kun se jaetaan peltohehtaarien luvulla, saadaan keskimääräiseksi sadoksi 1148 ry. ha:lta, minkä täytyy katsoa olevan verrattain alhainen.

Paitsi edellä mainittuja tekijöitä, vähäistä väkiläntöjen käyttöä, suhteellisesti suurta kesantoalaa, juurikasviviljelyn pienuutta sekä mahdollisesti happamia ja veden vaivaamia maita, vaikuttaa satojen alhaisuuteen vielä viljelyspinta-alaan verraten pieni kotieläinmäärä ja lantaloitten puute useimmilla tiloilla, minkä kautta suuri osa eläinlannan kasvira-intoaineitten määrästä joutuu hukkaan. Tästä syystä kannattaisikin puutteelliset lantalat varustaa ainakin läpäisemättömillä joko savi- tai betonipohjilla ja jossain tapauksissa ehkä lisäksi vielä katollakin. Mutta yksi suurimpia ja helpoimmin korjattavia syitä, joka vaikuttaa alhaisiin satotuloksiin, on epäilemättä vielä tiloilla viljeltävät alhaissatoiset kasvukannat, jotka olisi muutettava tunnetusti parhaimpiin saatavissa oleviin. Nykyään viljellään tiloilla nimittäin vanhaa, mustaa maatiaiskauraa, ohra maatiaisohraa ja peruna niinikään jalostamaton paikkakunnan perunaa.

Rakennukset ja kalusto.

Tilojen rakennuksissa vallitsee suuri kirjavuus. Kun useat tiloista ovat vanhoja talonpoikaistaloja, kantavat niiden rakennukset yleensä edelleen niiden leimaa, vaikkakin yhä ja toista on uusittu yhtiön aikana. Tämä uusiminen koskee ensi si-

jassa työvään asuntoja ja saunoja, jotka molemmat ovat yleensä hyvässä kunnossa. Sääntönä uusimisessa näyttään pidetyn; pienimmät, vähimmän kustannuksia vaativat uutisrakennukset ensiksi. Sensijaan on yleensä vältetty käymästä käsiksi varsinaisiin talousrakennuksiin, jotka ovatkin enimmäkseen huonoja, eräät jo luhistumistilassa.

Marttila on verrattain myöhään kokonaan uudesta rakennettu. Paitsi työvään asuntoja ja saunoja on hiljattain valmistunut kalustosuoja Paistonsuolle (toinen on tekeillä Punkassa) sekä lantasailiö päättilalle. Tämä lantasailiö on ainoa koko tilakompleksissa. Lantasailiöiden rakentamiseen olisi käytävä käsiksi yhdessä navettarakennusten uusimisen kanssa.

Yleensä on rakennuksissa vallitsevana työtä suuresti kuluttava hajajärjestelmä. Sen tuottamista epäkohdista voidaan vapautua vasta vähitellen, mutta jokainen uudisrakennussuunnitelma täytyy valmistaa tätä silmällä pitäen.

Kiireellisimmistä suurista rakennustoista on tärkein Paistonsuolle välttämätön, yhdistetty navetta- ja puimahuonera~~k~~kennus, mikä mielestämme parhaiten sopisi nykyisen navetan paikalle. Uusi navettarakennus voitaisiin verrattain huokealla rakentaa esimerkiksi siten, että se tehtäisiin eläkeläisiltä vapaiksi jääneistä rakennushökkeleistä ja Punkan riihistä (sen jälkeen kun viimeksimainituista ensin Punkan uutta tallia varten tarpeelliset rakennusaineet on otettu) saatavista hirsistä sementtitiilestä tehtyjen pilareitten väliin. Aikoinaan on Paistonsuon ja osittain Tervakosken päättilankin viljelyksiä varten suunniteltu rakennettavaksi uusi navetta Paistonsuon viljelysalueen toiseen päähän, Paistonsuon ja Tervakosken välille, missä jo navetan kivijalka on valmiina. Tästä suunnitelmasta on parasta kumminkin kokonaan luopua, sillä jos navetta suunnitellulle paikalle rakennettaisiin, aiheuttaisi se varmasti entistä enemmän työnhukkaa ja alentaisi entisestäänkin maatalouden kannattavaisuutta. Paistonsuon navetta olisi rakennettava

vähintään sataa lehmää varten.

Punkan navettaa voitaisiin laajentaa liittämällä siihen nykyinen talli ja rakentamalla uusi talli navettarakennuksen yläpään, kohtisuoraan tätä vastaan tarpeettomiksi käyvistä riihistä saatavia rakennusaineita hyväksikäyttäen.

Tervakosken pätilalla taas voitaisiin nykyiseen navettaan yhtyvä vasikkanavetta ottaa lypsykarjalle, koska se kylmänä ja kesteana on vasikoille muutenkin sopimaton, ja rakentaa sen sijaan vasikoille, esimerkiksi navetan toiseen päähän pienehkö jatko, mieluummin puusta.

Punkan tilalla parhaillaan rakenteilla olevan kalustuosojarakennuksen ainakin keskiosa olisi mielestämme varustettava parvella ja sinne umpiseinäisen kalustohuoneen läpi johdettavalla ajosillalla sekä varattava tämä parvitiila puimän viljan varastopaikaksi, koska puimän toimittaminen itse tilalla on mielestämme vastaisuudessa välttämätöntä.

Rakennustyön luontoisista töistä mainittakoon vielä että Paistonsuon tilalle olisi vedettävä sähköjohto siitä n. 900 m:n päässä kulkevasta Tervakosken - Piilonsuon välisestä johdosta. Sähkövoiman saanti m.m. tulenvaaran kannalta olisi sitäkin tärkeämpi kun edellä on ehdotettu, että puinti vastaisuudessa toimitettaisiin uuden navetan viereen, talon tontille rakennettavassa puimaladossa.

Piilonsuon turvepehkutehtaalla, josta maatalouspuoli nyt on saanut pehkun turpeina ladossa 4:- mk:n hinnasta m³:ltä, olisi varmaankin edullista turvepehku hienontaa myöskin sähkövoimaa käyttäen nykyisessä suuressa pehkuladossa ja hienonnettuna ajaa eri tiloille.

Käyttövoima.

Käyttövoimana on tiloilla hevonen ja höyry.

Hevosia on eri tiloilla seuraavasti:

Tervakoskella	25	(+ 23 tehtaan ajoissa)
Paistonsuolla	14	
Pungassa	8	
Toivassa	11	(+ 1 tiilitehtaalla)
Suviniemellä	5	
Marttilassa	11	(+ 3 metsänvartijoilla)
Nummenrannalla	6	
	80	+ 27

Lisäksi oli 1927 15 varsaa.

Hevoset ovat kaikilla tiloilla vankkarakenteisia, verrattain kookkaita ja hyvätyyppisiä työhevosia, ja olivat ne hyvässä kunnossa. Varsinaisten maataloushevästenkin lukumäärä (n. 12.7 täysi-ikäistä työhevosta 100 peltohehtaaria kohti) tuntuu maan helppoon muokattavaisuuteen nähden liian suurelta ja voitaisiin sitä jo rakennusjärjestelmää ja eri tilojen keskistä talousjärjestelmää muuttamalla, kuormia suurentamalla, entistä enemmän pari- ja monivaljakkoihin sekä samalla entistä leveämpiin muokkaus koneisiin siirtymällä sekä sen lisäksi töitä sopivasti ympäri vuoden tasoittamalla ja hevosia töihin entistä tehokkaammin järjestämällä huomattavasti alentaa. Kun muistetaan, että hevosten vuotuiset ruokinta- ja hoitokustannukset nousevat 5000 - 5500 mk:aan, huomataan helposti, miten liian suuri hevospäärä osaltaan huomattavasti vaikuttaa maatalouden liiketulosten heikkenemiseen. Kun hevosten rehuiksi on käytetty ainoastaan kuroja, heiniä ja olkia silppuina, olisi kulloinkin edullisimpia ostoväkirehuja hyväksikäyttäen ja kauraa sensijaan myyden saanut hevosten ruokinnan huokeammaksi.

Paatilan tallista hoidetaan 6 ajelu- ja loistohevosta m.m. hiljattain hankittu hannoverilainen tamma (hinta Smk.

16:244:04). Maatilan vuoksi ovat tällaiset hankinnat tarpeettomia ja maan yleisen siitossuunnan vastaisia, puhumattakaan niiden epätaloudellisuudesta. Ajeluhevosia on muutenkin tarpeettoman paljon.

Yhtiön metsäpuolta varten on pidetty omia hevosia. Jätämme harkittavaksi, olisiko enää syytä jatkaa entiseen tapaan, mikä tulee verrattain kalliiksi.

Höyryvoimaa käytetään puimakoneita käyttämään. Tällä alalla vallitseviin epäkohtiin palataan tuonnempana.

Karjatalous.

Tervakoski O.Y:n tiloilla oli kesällä 1927 karjaa:

	Aikuisia	Nuoria
Tervakoskella	48	
Paistonsuolla	39	
Pungassa	22	
Toivassa	45	13
Nummenrannalla	-	10
Marttilassa	-	37
	<hr/> 154	60

Karjamäärä on viljelysalaan verrattuna ja ottaen lisäksi huomioon sen seikan, ettei tiloilla ole lainkaan muuta hyötykarjaa, varsin vähäinen, johtuen peltojen heikosta tuotosta.

Karjanhoidossa perin omituisena ja varmasti myöskin kannattamattomana on käytetty semmoista järjestelmää, että lehmät on tuotu poikimaan ja ruokittu korkeimman tuotannon ajan Tervakosken päätilalla, sitten ne on siirretty Paistonsuon tilalle ja sieltä umpeenmenneinä viimein Pungan tilalle, josta ne jälleen on tuotu Tervakosken päätilalle ennen poikimista. Sillä on nähtävästi tahdottu säästää maidon ajokustannuksia, mutta sen aiheuttamat vahingot ovat monin verroin suuremmat kuin siitä koituva, oikeastaan kokonaan teoreettinen hyöty. Paitsi sitä että lehmät luonnollisestikin rasittuvat, varsinkin epäedulli-

sena vuodenaikana ja huonolla säällä eri tilojen väliä kulkiessaan, vaikuttaa varmasti vieläkin epäedullisemmin kolme kertaa vuodessa tapahtuva muutto uuteen navettaan ja samalla kertaa myös muutokset ruokinnassa. Tämän järjestelmän epäedullisuutta osoittanee jonkunverran sekin, että Toivan karja, joka on jatkuvasti pidetty samassa navetassa, on luomataudista ja sen takia toimitetuista ruiskutuksista pahoin kärsineenä pystynyt sittenkin korkeampiin tuotantotuloksiin kuin kiertokulussa oleva Tervakosken, Paistonsuon ja Punkan yhteinen karja. Karjan ~~KM~~ tuotantotulokset vuosina 1925 - 1926 näkyvät seuraavasta taulukosta:

Karjan Tuotantotulokset v. 1925

	Vuoden kokonaismäärät.						Keskim. lehmää kohti.				
	Ruok.päiv. luku.	Rehunku- lutus r.y.	Maitoa kg.	Rasvaa kg. %	Lehmä- luku	R.Y.	Maitoa kg.	Rasvaa kg.	%	100 r.y. Rasvaa maitoa	
<u>Koko karja.</u>											
Tervakoski	36.144	187.874	277.046	10.020.2	99.0	1.897.7	2.798.4	101.21	3.61	147.4	5.33
Toiva	18.226	93.955	147.710	5.306.8	49.9	1.882.8	2.960.1	106.34	3.59	157.2	5.64
Taloud.tulos	54.370	281.829	424.756	15.327.0	148.9	3.780.5					
<hr/>											
<u>Säänn.lehmät.</u>											
T:koski 64	23.360	123.173	187.777	6.730.1	64	1.940.2	2.934.0	105.16	3.60	151.2	5.42
Toiva 36	13.140	68.413	108.111	3.811.9	36	1.900.3	3.003.0	105.88	3.52	158.0	5.59
Tuotann.tulos	36.500	191.586	295.888	10.542.0	100	3.840.5					

	<u>Karjan tuotantotulokset v. 1926.</u>										
	Ruok.päiv. luku.	Rehunku- lutus r.y.	Maitoa kg.	Rasvaa kg. %	Lehmä- luku	R.Y.	Maitoa kg.	Rasvaa kg.	%	100 r.y. Rasvaa maitoa	
<u>Koko karja.</u>											
T:koski 102.1	37.296	198.407	294.684	10.694.4	102.1	1.943.2	2.886.2	104.74	3.69	148.5	5.39
Toiva 48.2	17.620	102.813	139.534	5.112.7	48.2	2.133.0	2.894.8	106.00	3.66	135.7	4.97
Taloud.tulos.	54.916	301.220	434.218	15.807.1	150.3	4.076.2	5.781.0				
<u>Säänn.lehmät.</u>											
T:koski 76	27.740	149.358	226.683	8.216.1	76	1.965.2	2.982.6	108.10	3.62	151.7	5.50
Toiva 26	9.490	57.378	79.078	2.773.2	26	2.606.8	3.041.4	106.66	3.50	137.8	4.83
Tuotann.tulos	37.230	206.736	305.761	10.989.3	102	4.572.0					

Karjan maidontuotanto ei ole kovin alhainen huomiottaen edellä mainitut yhtämittaiset muutot sekä sen, että ruokinta on perustunut pääasiassa väki- ja korsirehuruokintaan, jossa tuorerehulla on ollut perin vähäinen osa. Maidon rasvaprosentti sensijaan on huomattavan alhainen. Tuotantoa olisi varmasti kannattanut kohottaa ja siitä huolimatta olisi saatu tähänastista huokeampaa maitoa tuotetuksi, jos kalenterivuoden 1926 aikana, jota tarkkailu tässä tapauksessa koskee, olisi osa korsirehusta, etenkin heinistä, jotka sekä keväällä että syksyllä olivat suhteellisen korkeassa hinnassa, vaihdettu väkirehuun, ja annettu korsirehua vähemmän, esim. 8 kg. päivää ja lehmää kohti 10 kg:n asemasta, sekä jos ruokinnassa olisi ollut runsaammin juurikasveja käytettävissä.

Erittäin suurena ja taloudellisesti paljon merkitsevänä puutteena yleensä kaikilla Tervakoski O^sY:n tiloilla on kunnollisten luonnonlaitumien puute, niin erinomaiset edellytykset kuin niitten perustamiselle ja hyväksikäytölle näillä mailla olisikin. Yhtiön hallussahan on nykyään, kuten edellä jo on mainittu, n. 335 ha niittyä, joka suureksi osaksi käytetään laitumeksi; osalta taas myydään heinä kasvavana, mistä on saatu n. 200 naistryöpäivää. Niityt, jotka ovat pääasiallisesti rantaniittyjä, ovat suurimmalta osaltaan keväisin ja syksyisin, mutta joskus kesälläkin veden alla. Mutta näinä aikoina voitaisiin karjaa laiduntaa raivatuilla ja lannoitetuilla metsälaitumilla, joitten perustamiselle olisi aivan erinomaisia tilaisuuksia. Kulttuurilaitumien perustamiseen olisi mielestämme ensi tilassa suunnitelman mukaisesti ryhdyttävä. Tällöin tulisivat Tervakosken päätilaa varten ensimmäisinä kysymykseen Tietyn torpan entiset viljelysmaat, jotka ovat pepaleisia ja muodostavat pitkän, kapean kaistaleen kahden puolen niitten läpi juoksevaa ojaa, jossa on aina vettä, sekä näihin peltoihin välittömästi liittyvät laidunmaaksi sopivat metsänreunat samoinkuin toisella puolen tehdasaluetta olevat Aholan, Koivusillan ja Varisojan metsämaat, rajoittuen länsipuoleltaan Tervakoskelta Paistonsuolle johtavaan maan-

tiehen ja ulottuen vastakkaiselle eli itäpuolella taas Piilon-
suon polttoturvetehtaalle johtavan sähkölinjaan ja vähän sen
ylitsekin. Viimeksimainittuun laidunalueeseen, joka samoin-
kuin Tietyn torpan maatkin, on savi- tai hiekansekaista savi-
maata ja jonka läpi niinikään virtaa oja, jossa pysyvästi on
vettä, rajoittuvat eteläpuolella Paistonsuon viljelykset, poh-
joispuolella taas Tervakosken viljelykset, ja tulisi tähän lai-
dunalueeseen, jonka kokonaispinta-ala sille jätettävine tarpeel-
lisine suojametsineen nousisi 70 hehtaariin, yhdistettäväksi ~~myös~~
myöskin sen rajojen sisäpuolelle jäävät, nykyään heinällä ole-
vat pienet peltotilkut. Tietyn torpan maille taas saisi laidun-
ta n. 20 ha. Kun nämä molemmat laidunalueet, jotka ovat helpos-
ti raivattavia, tulisivat perin lähellä Tervakosken päätilaa,
voitaisi niillä sopivasti vuorotellen edullisesti käyttää myös-
kin hevosia.

Lisäksi saisi Paistonsuon tilaa varten laidunta myös-
kin tämän tilan viljelysten eteläpuolella olevilta metsämailta,
nimittäin Maariansillan lohkolta ja Kirkkosuon mailta, yhteen-
sä n. 50 ha, mikä al olisi kokonaan helposti raivattavaa ja mis-
sä myöskin juottopaikkoja on riittävästi. Suurin osa näistä
alueista on maanlaadultaan aivan ensiluokkaista, ollen maan
pinnalla 10 - 30 sm:n paksuinen mutakerros ja sen alla savi.
Kirkkosuon maa on tällä kertaa veden vaivaamaa, minkä vuoksi
olisi ensiksi avattava sen lävitse johtava tukkeutunut, Tammi-
sen k^ropeen laskeva viemäri noin 1 km:n mitalta. Laskusuhteet
ovat kyllä hyvät.

Punkan tilalle, lähelle taloa saisi edullisesti vielä
pienehkön, n. 10 ha:n suuruisen laitumen tilan peltojen länsipuol-
-lelle, lohkorajat päin alapuolella virtaavaa puroa.

Toivan tilalle sopisi laitumiksi parhaiten talon
alapuolella mol^lämmin puolin jokea olevat niityt, joihin ehkä
voitaisi liittää myöskin pieniä, viljelykselle epäedullisia

peltokappaleita Jokisillan puolelta. Kun nämä niityt ovat osan vuotta veden alla, olisi kumminkin saatava osa laidunmaasta korkeammalle maalle, ja sopinee siihen tarkoitukseen parhaiten käytettäväksi osa Verkon metsäpalstasta Käystilän rajalta.

Marttilassa kesän yli pidettävälle nuorelle karjalle on niiltä mailta helposti sopivia laitumia saatavissa varsinkin kun nuoren karjan laitumet voivat olla etäälläkin tilalta.

Rinnan tämän perusparannuksen, lisätyn juurikasviviljelyn, peltojen voimakkaamman lannoituksen ja karjan niukemman korsirehuruokinnan sekä niitylle tulvaa suhteellisesti hyvin kestävien nurmien perustamisen kanssa voitaisiin karjamäärää huomattavassa määrin ja todennäköisesti taloudellisesti edullisesti lisätä. Tällä kertaa rasittaa karjataloutta myöskin varsinkin Tervakosken päätilalla kannattamattoman alhaistuottoiset lehmät, mitkä olisi hävitettävä ja karjataloutta vietävä eebenpäin yksinomaan tuotantojalostusta silmälläpitäen.

Työvoima.

Yhtiön tilojen vakinainen työvoima on seuraavansuuruinen:

	Työnjoh- tajia	Muonamie- hiä	Karja- koita	Karja- palveli- joita
Tervakoski	1	9	1	3
Paistonsuo	-	14		3
Punka	1	5		1
Toiva	1	11	1	3
Suviniemi	-	2		
Nummenranta	1	3		
Marttila	1	6	1	1
	5	48	3	11

Lisäksi on puutarhuri ja hänen apulaisensa, 2 seppää ja 2 apulaista, satulaseppä, kuski, mylläri ja meijeripalvelija.

Edelläolevassa taulukossa on tallimiehet ja navettamiehet otettu jo vakinaisten muonamiesten lukuun. Työnjohtaja puuttuu suurimmalta ja arvokkaimmalta tilalta, Paistonsuolta!

Vakinaista väkeä on tilojen peltopinta-alaan nähden suhteellisesti runsaasti ja lisäksi on toinen puoli muunnetuista päivätöistä suoritettu päivä- tai urakkapalkkaisilla. Peltohehtaaria kohti käytetty työmäärä näyttää liian runsaalta maatalouden entensivisyssasteeseen nähden. Vuonna 1926 on peltohehtaaria kohti eniten ihmistyötä käytetty Toivan tilalla nimittäin n. 67.3 muunnettua miehen työpäivää (1 naisen työpäivä = 2/3 miehen työpäivää), yhteensä vastaavan luvun ollessa Nummenrannassa 67.1, Tervakoskissa ja Paistonsuolla 56.5 Suviniemessä 53.9, Punkassa 39.3 ja Marttilassa n. 38.1. Eniten hevospäivätöitä peltohehtaaria kohti taas on kulutettu Nummenrannassa, nimittäin 46.9, seuraavina ovat Suviniemi, 38.3, Toiva 38, Marttila 35.2, Tervakoski ja Paistonsuo 24.9 sekä Punka 22.8. Suurin on työnmenekki yleensä ollut Nummenrannan tilalla johtuen todennäköisesti paitsi tämän tilan etäisyydestä Tervakoskelta ja sen pienuudesta ehkä myöskin siitä, ettei töitä ole saatu mahdollisimman tarkoituksenmukaisesti järjestetyiksi ja että työvoimaa on myöskin haaskattu turhaan. Toivan työnmenekki tuntuu niinikään luonnottoman suurelta, mikäli siihen ei ole ainakin jossain määrin vaikuttanut vieressä oleva tiilitehdas.

Tavatonta työnhukkaa yleensä kaikilla Tervakoski O/Y:n tiloilla aiheuttaa paitsi ehkä alhainen työteho, jota ei omin silmin ole ollut tilaisuus todeta, myöskin tiloilla vallitseva yleinen talous- samoinkuin myöskin rakennus- ja viljelysjärjestelmä. Mainitaksemme vain muutamia esimerkkejä tässä suhteen, tuntuu m.m. hyvin epätaloudelliselta se, että Punkan tilalla ei ole itsellä tai ettei sinne muilta tiloilta lainata puimakonetta, vaikka siellä sitä varten on puimalatokin, vaan että mainitun

tilan pelloilta korjattu viljasato, pyöreissä luvuin 100,000 kg., kuljetetaan Paistonsuon tilalle, 4 km:n matka, puitavaksi, ja kumminkin oljet taas ajetaan takaisin Punkan tilalle sen ka- jalle syötettäväksi. Jokaisella tilailla on nykyöön puimala- to siksi etäällä navetasta ja tallista, että oljet on hevosel- la siirrettävä puimaladosta karjatalousrakennuksiin. Kun muis- tetaan, että Tervakoski O/Y:n tilojen olkisato vuonna 1926 oli n. 450,000 kg., ja vuonna 1925 n. 485,000 kg, ja ottaen huomioon sen, että vastaavan puimattoman viljan paino on lä- hes 800,000 kg., sekä sen, että osa puimattomasta viljasta on ajettava karjatalousrakennusten ohi puimahuoneelle ja että tämän järjestelmän kautta aiheutuu melkoista työnhukkaa paitsi ajo- myöskin kuormaus- ja purkauskustannuksina, täytyy tulla siihen tulokseen, että semmoisilla tiloilla kuin esim. Terva- kosken päätilalla samoinkuin Toivan ja Paistonsuon ulkotiloil- la, joitten entisiä puimahuoneita tarvitaan muina varastosuo- jina, kannattaa rakentaa uusi, pienehkö puimahuone, johon va- rataan tilaa vain puimattomalle viljalle, siksi lähelle ny- kyistä tai vasta rakennettavia (Paistonsuo) karjatalousraken- nuksia, että oljet saadaan elevaattorin tai puhaltajan avulla suoraan navetan ja tallin parvelle. Samalla on tietenkin sil- loin, kun nykyisten karjatalousrakennusten vesikattoja on pakko uusia, harkittava, kannattaako ehkä vesikattoa pukkien varaan korottamalla hankkia enemmän ja parempaa parvitilaa kuin tähän saakka. - Matkoihin kuluvan ajanhukan takia kannat- tamattomaksi käy varmaan myöskin Rasin tilan viljeleminen n. 2 k.m:n päässä siitä sijaitsevalta Marttilan tilalta käsin.- Vieläkin yhtenä esimerkkinä mielestämme kannattamattomasta ty- työn käytöstä mainittakoon, että tähän saakka näytään sekä mutaa että savea ajetun suuret määrät maanparannusaineina semmoisille maille, joiden ei niitä ainakaan siinä määrin luulisi kaipaavan, varsinkin kun näitä maanparannusaineita useassa tapauksessa on vedetty melko kaukaa ja niitä otetta-

essa rikottu mitä parasta peltoa ja mitä kauneimpia viljelyskappaleita. Kun työpalkat edustavat nykyään n. 2/3:a maatalouden kaikista kustannuksista, kannattaa työn tarkoituksenmukaiseen käyttöön kiinnittää vallan erikoista huomiota.

Mitä vielä tulee erikoisesti hevostöihin, näyttää siltä, että kuormat ovat yleensä olleet liian pieniä, ja on ainakin syytä harkita, eikä kannattaisi siirtyä parihevosten käyttöön sekä talvella että kesällä ja samalla hankkia entistä leveämpiä pellonmuokkaukoneita, myöskin nelivaljakkoa varten. - Peltotiet ovat tiloilla yleensä hyvässä kunnossa.

Yhtenä kannattavana ja huokeana toimenpiteenä työtehon lisäämiseksi peltotöissä mainittakoon tässä sarkaojien alapäitten varustaminen lautatorvilla, joitten kautta suurelta osalta voitetaan työtehon kannalta katsoen samat edut, mitkä salaojituskin aiheuttaa mutta siihen verrattuna mitättömillä kustannuksilla. Salaojitukseen myöskin voitaisi yhtiön tiloilla käydä käsiksi, mutta vähitellen ja aloittaa se sieltä, missä sarat ja peltokuvioitten muoto ovat peltotöitten suorittamiselle epäedullisimmat.

Maataloustyöväestön palkat paikkakunnalla ovat olleet verrattain alhaiset. Vakinaiselle muonamiehelle on ilmoitettu maksettavan vuosipalkkana 3000 mk. rahaa, 600 kg. ruista, joka jauhetaan tullivapaasti, 120 kg. kauraa, 120 kg. ohraa, 50 kg. suolaa, 10 hl. perunoita sekä 3 litraa täyttä ja 2 litraa kuorittua maitoa tahi sitä vastaten 4 litraa täysimaitoa päivässä. Niille muonamiehille, joilla on itsellä lehmä, on korvauksena maidosta annettu 1000 kg. heiniä, 500 kg. kauranolka ja 500 kg. ruisolkia vuodessa. Polttopuita ovat muonamiehet saaneet tarpeen mukaan ja lisämaitoa on heille yleensä myyty Smk:n 1:50 hinnasta litralta. Tallimiehillä on muuten ollut samat palkkaetuudet kuin muillakin muonamiehillä, paitsi että heidän rahapalkkansa on ollut Smk. 350:- kuukaudessa. Navettapalvelijoit-

ten palkka paitsi vapaata asuntoa, valoa ja lämpöä on ollut: Rahapalkka Tervakosken päätilalla Smk. 250:- talvi- ja Smk. 300:- kesäkuukausina sekä muilla tiloilla Smk. 250:- talvi- ja Smk. 275:- kesäkuukausina (yhtä poikkeusta lukuunottamatta, joka on saanut saman rahapalkan kuin Tervakosken navetta-velijät) sekä muonana 12 kg. ruisjauhoja, 4 kg. ohrajauhoja ja 4 kg. kaurasuurimoita kuukaudessa, 4 hl. perunoita ja 8 kg. voita vuodessa sekä 2 l. täysimaitoa päivässä. Kesäisin on päiväläisille maksettu 30:- mk. miehille ja 18:- mk. naisille. Semmoisissa olosuhteissa, kun varsinkin vakinaisen työväen palkat ovat niin alhaiset kuin edellä on mainittu, näyttäisi suhteellisesti työntensivinen maatalous antavan parhaita tuloksia, kunhan työvoima tulee vain tehokkaasti hyväksikäytetyksi. Palkkauksessa olisi yleensä entistä enemmän pyrittävä luopumaan aikapalkasta ja siirtymään sen sijaan työntulosten mukaan maksettavaan palkkaukseen.

Liiketulokset ja taloudellisen tarkkailu.

Kirjanpito on amerikkalaisen sarekejärjestelmän mukaan laadittu. Pääkirjassa ovat eriteltynä seuraavat tilit: kassa-, tehdas, T:koski, Toiva Marttila, Nummenranta, puutarha ja pajan tilit. Memoriaalierät viedään vain kuukausittain raporttien tai laskujen mukaan.

Kullakin 4:llä tilalla: T:koski, Toiva, Marttila, Nummenranta on vielä omat spesialikirjansa, jossa ovat seuraavat tilit: palkka, navetta, meijeri, vilja, korsirehu, varasto, talli, maanviljelys, metsä, rakennusten korjaus, kaluston kunonossapito, kustannus, inventario, uutisviljelys, perusparannus, päivätyöt sekä voitto- ja tappiotilit.

Kiinteistöä ei kuljeteta lainkaan kirjoissa vaan ainoastaan rakennusten korjauskustannukset. Näihin korjauskustannuksiin luetaan myös uutisrakennukset, jotka siis luetaan ikäänkuin juokseviin kustannuksiin, sillä mitään kuolemuslaskelmaa ei

käytetä. Tämä tapa vaikuttaa luonnollisesti suuresti tilojen (kirjojen mukaan) antaman voiton tai tappion määrään eri vuosina, mikä seikka täytyy ottaa liiketuloksiensa arvosteltaessa huomioon. Valitettavasti puuttuu tietoja tilojen rakennusten arvosta, joten ei voida saada selville, missä suhteessa vuotuiset uutisrakennuskustannukset ovat olleet rakennusten vuosikuoletukseen, mikä tällaisessa suuressa tilakompleksissa on melkoinen.

Metsän liike kyllä kuljetetaan kirjoissa mukana. Mutta metsän kannattavaisuus ei ole kirjojen mukaan oikea, sillä niissä ei oteta lainkaan huomioon, miten metsän puuvarat ja puuvarastot ovat vuoden kuluessa muuttuneet vaan voiton (tappion) suuruus (kirjojen mukaan) riippuu kokonaan siitä, miten paljon on metsästä kulloinkin otettu puutavaraa. Suuri vuosihakkuu osottaa suurta voittoa, pieni taas vähäistä.

Palkkatiliä ei kirjanpidossa ole jaoteltu eri tilien kesken. Näin ei siis voida saada selvyyttä eri tilien antaman liiketuloksen suuruudesta.

Omituisuutena on mainittava, että esim. tallitili ei ole tasaustili vaan on se aina tuottanut joka tilalla tappiota. Syyinä on ollut se, että on etukäteen määrätty päivätyön hinta 30:- eikä ole otettu hinnaksi sitä, minkä päivätyö on todella tullut maksamaan, sekä varsinkin se ettei omaan talouteen käytetyistä hevospäivätöistä ole tallia lainkaan hyvitetty. Siten tulee tallin tappio aivan kohtuuttomaksi, samoin navetan ja maanviljelyksen voitto.

Meijeri on samoin tuottanut tappiota senvuoksi että on etukäteen määrätty sen maidon hinta, joka on luovutettu tehtaalle ja muoniin.

Kirjoista ei voi saada tarkkaa ja täsmällisen oikeaa liiketulosta selville. Olemme kuitenkin niiden mukaan valmistaneet kahdelta viimeksi kuluneelta vuodelta voitto- ja tappiotilin vuosiyhdistelman.

Voitto ja tappiotili

	Tervakoski		Toiva	
	Voitto	Tappio	Voitto	Tappio
Maanviljelys tili	490.328:36	3.580:-	110.173:87	
Vilja "	81.734:01		11.122:04	
Varasto "	975:62			
Korsirehu "		1.580:-	6.474:60	
Navetta "	94.170:14		53.481:38	
Mejeri "		16.374:56		
Talli "		132.571:52		67.052:25
Rakenn.korj. "		483.967:49		142.381:23
Kaluston kunn. "		78.581:45		27.457:95
" kuol. "		31.807:-		7.589:-
Kustann. "		105.155:32		13.390:91
Yleinen kustan. "				
Palkkaus "		496.834:36		177.090:20
Vuokra "	4:-			
Kalusto x) "	22.422:25		22.582:15	
Puutarha "				
Metsän "	444.810:82		285.929:53	
" raken.korj. "		5.152:84		41.314:96
Paja "				
Lopen tilat "			6.532:95	
	1.134.445:20	1.352.024:54	696.296:52	476.276:50
		1.134.445:20	476.276:50	
Lopull.tappio		217.579:34	220.020:02	
" voitto				

x) 26.228:97 tappio viety Tervakoski O.Y:n tilille.

1925.

Marttila		Nummenranta		Yhteensä	
Voitto	Tappio	Voitto	Tappio	Voitto	Tappio
116.625:80		43.691:83		76.819:86	
25.396:75		7.200:-		125.452:80	
				975:62	
3.220:-		1.813:=-		9.927:60	
371:05			320:80	147.701:77	
					16.374:56
	45.720:52		15.076:95		260.421:24
	18.348:66		3.440:90		648.138:28
	11.060:49		5.605:92		122.705:81
	2.977:-		1.107:-		43.480:-
	30.102:35		4.957:85		153.606:43
					82.828:70
	85.358:35		33.853:40		793.136:31
				4:-	
1.217:90				46.222:30	
				--	
31.317:65			12.172:60	949.885:40	
	1.054:57		289:70		47.812:07
					6.047:86
				6.532:95	
178.149:15	194.621:94	52.704:83	76.825:12	2.047.522:30	2.174.551:26
	<u>178.149:15</u>		<u>52.704:83</u>		
	16.472:79		24.120:29		347.048:98
					<u>220.020:02</u>
					127.028:96

Voitto- ja tappio

		Tervakoski		Toiva	
		Voitto	Tappio	Voitto	Tappio
Maanviljelys-	tili	404.557:31		192.259:61	
Vilja-	"	5.269:55		11.894:75	
Varasto-	"	10.583:45			
Korsirehu-	"		6.733:58	11.325:-	
Navetta-	"	118.550:56		48.542:13	
Meijeri-	"		15.784:84		
Palli-	"		105.377:23		66.162:65
Rakenn.korj.-	"		548.186:95		131.919:09
Kaluston kunn.-	"		88.107:79		36.395:87
" kuol.-	"		62.028:14		12.240:-
Kustannus-	"		102.602:14		24.228:80
Al.kustannus-	"				
Palkkaus-	"		546.172:04		196.000:15
Vuokra-	"	4:-			
Puutarha-	"				
Metsä-	"	287.627:89		470.457:73	
" rak.korj.-	"		9.267:28		39.821:74
Paja-	"				
		826.592:76	14484.259:99	734.479:22	506.768:30
			826.592:76	506.768:30	
Lopull. tappio			657.667:23	227.710:92	
"	voitto				

tili 1926.

Marttila		Nummenranta		Yhteensä	
Voitto	Tappio	Voitto	Tappio	Voitto	Tappio
133.407:44		31.389:33		761.613:69	
7.184:-			709.35	23.638:95	
				10.583:45	
140:-			180:-	4.551:42	
	1.219:20		238:-	165.635:49	15
					15.784:84
	37.445:50		6.178:25		215.163:63
	10.495:27		4.885:95		695.487:26
	11.840:86		5.782:43		142.126:95
	5.993:80		2.355:95		82.617:89
	31.632:95		6.053:85		164.517:74
					91.931:88
	75.636:30		31.201:90		849,010:39
				4:-	
					23.320:59
45.993:61		20.819:60		824.898:83	
	26.661:43		33.485:90		109.236:35
					23.171:47
186.725:05	200.925:31	52.208:93	91.071:58	1.790.925:83	2.412.368:99
	<u>186.725:05</u>		<u>52.208:93</u>		
	14.200:26		38.862:65		849.154:08
					<u>227.710:92</u>
					621.443:16

Taulukon yksityiskohtiin ei voida kiinnittää huomiota eikä siitä olisi suurta hyötyäkään, siksi harhaan johtavan käsityksen niistä voi saada. Yksi seikka kuitenkin kirjoista käy eittämättömästi selville, kun nim. ottaa huomioon ettei pääomien korkoja esiinny kustannuksissa, se nim. että yleinen taloudellinen tulos Tervakosken tiloilla on ollut peräti huono. Nämä tilat eivät ole antaneet pienintäkään korkoa niihin kiinnitetyille pääomille vaan päinvastoin on vielä ulkoapäin täytynyt käyttää varoja tarpeellisiin uudistuksiin ja todennäköisesti vuosikustannuksiinkin.

Sille jolla on tilaisuutta tarkastaa näitä tiloja ja niiden hoitoa paikan päällä, ei tämä tulos ole suinkaan yllättävä. Päinvastoin se tuntuu varsin asianmukaiselta ja luonnolliselta. Mutta omituista on ettei tähän taloudelliseen puoleen ole aikaisemmin huomiota kiinnitetty. Liikkeen taloudelliseen tarkkailuun ei näytä lainkaan kiinnitetyn huomiota. Ei edes kirjanpito ole ollut sillä tavalla järjestetty, että se antaisi tarvittavan selvityksen ja osottaisi oikean liiketuloksen. Vielä vähemmän on mitään liiketilastoa koottu. Työnjohtajat kyllä laativat raporttinsa päivätöistä ja varastoista, mutta niistä ei ole tehty mitään vuosiyhdistelmiä, joten vuosituloksista ei ole tietoja.

Mutta liikkeen suunnittelua, tarkastelua ja johtoa varten puuttuvat muutkin, alkeellisimmatkin välineet. Niinpä ei viljelysmaista ole mitään viljelyskarttoja, joten työnjohtajilla ja tilanhoitajalla ei ole tarkkaa tietoa tilojen viljelysaloista, vielä vähemmän eri lohkojen aloista. Minkäänlaista viljelyssuunnitelmaa ei ole, ei myöskään koskaan tehdä mitään peltoalan käyttösuunnitelmaa eikä lannoitussuunnitelmaa eikä kylvösiemenen käyttösuunnitelmaa. Ei ole aavistustakaan siitä, miten suuri on kullakin tilalla tai yhteensä kaikilla tiloilla kesantoala, ruisala, kaura-ala, juurikasviala, heinäala j.n.e. Yhtävahan on tietoa siitä, miten paljon lantaa ja eri apulanto-

ja sekä eri siementä on käytetty eri lohkoille.

Samoin ei ole tietoja eri lohkojen antamista satomääristä. Kokonaiskylvömäärät ja satomäärät Tervakosken, Toivan, Marttilan ja Nummenrannan tiloilla saatiin selville, mutta kun ei saatu hehtaarimääriä tietoon, ei voitu hehtaarisatoja saada selville.

Tilusalalan järjestely.

Tervakoski O.Y:n harjottaman maatalouden tarkoitus on nähdäksemme tuottaa tehtaan väestölle maitoa ja eräitä muita elintarpeita sekä muutenkin tukea tehdasliikettä. Niinpä on osa tilan viljelysmaista ja rakennuksista myös metsätyöläisten ja eläkeläisten hallussa. Tilojen hevosia käytetään lisäksi metsätöihin sekä omissa että ostetuissa metsissä. Vieläpä voidaan tilojen eläinsuojiin metsäajojen aikana sijoittaa yhtiön hevosia aina sikäli kuin ajojen katsotaan sitä vaativan. Suuri osa niityistä ja osa muistakin maista on hankittu senvuoksi että tehtaanheden veden pintaa vesistöissä voitaisiin pitää korkealla.

Kuten on osotettu, on yhtiön yhteinen tilusala verrattain hajanainen, yhtiöllähän on maita kolmessa eri kunnassa. Muutamit talot sijaitsevat varsin kaukana Tervakosken keskukselta, Suviniemi 12, Marttila 17, Rasi 20 ja Nummenranta aina 34 km:n päässä. On selvää että näin suuri välimatka suuresti vaikeuttaa tilojen valvontaa eikä niiden hoito voi muodostua kannattavaksi myöskään niiden maatalouden pienuuden vuoksi. Puhutaasti maataloudellisista näkökohtia silmällä pitäen ei yhtiöllä ole eduksi näitä tiloja pitää.

Mitä sitten muihin näkökohtiin tulee, niin ensinnäkin se näyttää selvältä, ettei ole mitään syytä hoitaa Rasin maataloutta edelleen yhtiön laskuun. Rasin viljelysten hoitaminen 3 km:n päässä sijaitsevalta Marttilan tilalta ei voi kannattaa eikä yhtiöllä näytä olevan muitakaan syitä siihen.

Nummenrannan edelleen hoitamista yhtiön laskuun on puolustettu sillä että sitä tarvitaan metsätöitten eli metsä-

ajojen vuoksi, sinne kun voidaan sijoittaa metsätöitä suorittavat yhtiön omat hevoset. On väitetty että omia hevosia käyttämällä ajot tulevat halvemmiksi. Tästä asiasta on kuitenkin olemassa myös jyrkästi toisenlaisia käsityksiä. Mutta vaikkapa edelleen tahdottaisiin käyttää omiakin hevosia metsäajoissa, niin ei se vaadi Nummenrannan maatalouden hoitamista yhtiön laskuun, sillä kun halot on joka tapauksessa siltä taholta ajettava Kesijärven rantaan, voidaan hevosten sijoituspaikkana käyttää esim. Toivaa.

Mielestämme ratkee näiden etäällä sijaitsevien ulkotilojen kohtalo jo sen kysymyksen kanssa, miten voiman tarve tehtaalla tulee järjestettäväksi. Mikäli olemme saaneet tietää, on halkotavaran vuosikulutus ollut:

n. 5000 syltä omia halkoja ja
8000 " ostettuja "

Jos nyt saadaan aikaan sopimus Imatran voimasta, on koko kulutuksen laskettu alenevan 6000 syleen, joten siis ainoastaan 1000 syltä tulisi ostettavaksi nykyistä hakkuumäärää käyttämällä. Ja kun vuosihakkuuta luonnollisesti voidaan vähitellen lisätä, niin ei kulune kauan, ennenkun tässä suhteessa tultaisiin vieraista metsistä riippumattomiksi.

Jos asia järjestyy, kuten on luultavaa, tähän tapaan, silloin joutaisi Marttilankin tila myytäväksi. Metsäalueet viljelysmaitten mukana myytävää pientä kotitarvemetsää ehkä lukuunottamatta täällä samoinkuin muuallakin säilytettäisiin luonnollisesti omassa hallussa.

Mitä sitten lopuksi Suviniemen tilaan tulee, emme näe mitään syytä säilyttää sitä edelleen yhtiön laskuun hoitettavana. Myytäessä luonnollisesti voisi tehdä sopimuksen veden pinnan järjestelystä.

Tilusalan järjestelylle voi kunnan asutussuunnitelman mukainen luovutuspakko tuottaa huomattavia vaikeuksia. Yhtiön puolelta lienee Janakkalan kunnan ensimmäiseen luovutussuunnitelmaan nähden asetettu aivan kielteiselle, sovitte-

lemattomalle kannalle. Mielestämme olisi koetettava sovittelutietä saada aikaan molempia puolia tyydyttävä ratkaisu.

Lähempänä päätilaa sijaitsevat ulkotilat olisi mielestämme edelleen hoidettava yhtiön laskuun ja sitä silmällä pitäen valmistettava talous- ja viljelyssuunnitelmat. Nähdäksemme voi tämä esitys olla sitä varten tarpeellisena pohjana.

Loppuyhdistelmä.

Edellä esitetyn perusteella katsoisimme että Tervakosken maataloutta järjestettäessä olisi ryhdyttävä ensi sijassa seuraaviin toimenpiteisiin:

1) Liian pieninä, sekä päätilalta että toisistaan etäällä olevina ja sen vuoksi kannattamattomina myydään Nummenrannan, Rasin ja Suviniemen tilat. Jos saadaan aikaan sopimus Imatran voiman käytöstä, olisi luovuttava myös Marttilan maatalouden hoidosta yhtiön laskuun. Jotta tilusalat saataisiin mahdollisimman edullisesti järjestetyiksi, olisi myynnit toimitettava kääntien maanluovutussuunnitelmien yhteydessä.

2) Jäljellejäävien tilojen hoitoa varten laaditaan edellä esitettyjä näkökohtia silmällä pitäen tarkoituksenmukaiset talous- ja viljelyssuunnitelmat sekä niitten pohjaksi ensi tilassa kunnolliset viljelyskartat. Niiden perusteella on sitten valmistettava vuosisuunnitelmat lannoitusta ja kylvöjä varten sekä tarpeelliset arviot.

3) Kirjanpito muutetaan maatalouden tarpeita vastaavaksi ja tilojen hoidolle ohjeita antavaksi.

4) Viljelyksillä avataan viemärit tarpeellisissa kohdin, eräissä kohdin kovilla mailla on liiallinen sarkaleveys kaventettava, suoviljelyksillä taas sarkoja tarpeen mukaan levitetäväkin sekä tutkittava, ovatko viljelykset ehkä joiltain osin happamia ja ryhdyttävä sitten saatujen tulosten mukaisiin toimenpiteisiin.

5) Satotulokset tulee saada huomattavasti nousemaan toiselta puolen antista runsaamman ja kannattavamman väkiläntäin

käytön, toiselta puolen taas karjamäärän huomattavan lisäämisen ja kotoisten lantavarojen paremman hoidon avulla.

6) Nykyiset alhaistuottoiset maatiaisviljakannat ensi tilassa vaihdetaan varmimpiin, satoisuudestaan tunnettuihin, jalostettuihin kantoihin.

7) Kesannon alaa supistetaan vähimpään mahdolliseen ja karjanlantaa ruvetaan antamaan viljelyksillä useamman kuin yhden kerran kierron aikana.

8) Heinänurmien ikä lyhennetään mineralimailla 3 vuoteen ja saatetaan nurmet apilavaltaisemmiksi.

9) Juurikasviviljelystä huomattavasti laajennetaan.

10) Karjanhoidossa luovutaan karjan kuljetuksesta eri tilojen välillä ja pyritään entistä enemmän tuorerehuruokintaan ja tuotantojalostukseen sekä poistetaan kannattamattoman alhaistuottoiset eläimet.

11) Kulttuurilaitumia perustetaan tarkoitukseen erinomaisesti sopiville metsämaille ja metsä senjälkeen karjalta rauhoitetaan.

12) Turhat kuljetuskustannukset erittäinkin maanparannusaineisiin jⁿ rehuihin nähden poistetaan.

13) Kuljetusneuvot ja niitten mukana myöskin kuormat suurennetaan sekä siirrytään käyttämään entistä leveämpiä pellonmuokauskoneita, 3 - ja 4 - valjakoitakin varten samoinkuin talviajoissa parivaljakoihin.

14) Hevosmäärää vähennetään nykyisestään. Metsäpuolen hevoset kannattamattomina hävitetään ja tarvittaissa käytetään metsätöissä maatalouspuolen hevosia.

15) Hevosten samoin kuin karjankin ruokinnassa kulloinkin vallitsevat hintasuhteet otetaan tarkkaan huomioon ja ruokinta niitten mukaan järjestetään sekä pyritään väkirehut samoin kuin väkilannatkin ostamaan tähän astista suhteellisesti huokeammalla.

16) Rakennusuudistuksissa käytetään mahdollisuuden mukaan keskittävää järjestelmää ja ensimäisinä suoritetaan edelläesitettyt Punkan rakennustyöt. Lantalat varustetaan läpäisemättömillä pohjilla ja -seinämillä sekä mahdollisesti huokealla kattorakenteella.

17) Ulkotiloista ainakin Paistonsuo sähköistetään.

18) Tilojen käyttämä turvepehku ruvetaan hienontamaan jo Piilonsuon varastosuojassa ja kuljetetaan hienonnettuna käytettäväksi.